

Wszystkie zaprezentowane artykuły zostały napisane z metodyczną starannością i stanowią istotny wkład do naukowego poznania posoborowych przemian w życiu Kościoła w Polsce.

Część zatytułowana *Żyjący w naszej pamięci* składa się z 14 tekstów: homilii, refleksji postulatora procesu beatyfikacyjnego ks. Blachnickiego i licznych wspomnień, ukazujących osobowość tego wielkiego mistagoga.

Całość książki ma charakter nie tylko naukowego opracowania związanego z życiem i działalnością wybitnego polskiego liturgisty, lecz ukazuje głębię duchowości liturgicznej wybitnego mistagoga. Publikacja tej książki przysłuży się nie tylko naukowemu poznaniu tej jeszcze nieodkrytej postaci, lecz także pogłębieniu zaangażowania Kościoła w mistagogię liturgiczną.

Ks. Bogusław Migut
Katedra Duchowości Liturgicznej
w Instytucie Liturgiki i Homiletyki KUL

W nurcie odnowy przepowiadania homilijnego – formy przekazu Słowa Bożego. Materiały z sympozjum homiletycznego, 15-16 października 2010 roku, Łódź Łagiewniki, Wyższe Seminarium Duchowne OO. Franciszkanów. Red. Ignacy Kosmana, Leszek Pintał. Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów 2011 ss. 366. ISBN: 978-83-7766-008-9.

Przepowiadanie słowa Bożego w XXI wieku wymaga odnowy – przypomniał o tym papież Benedykt XVI w adhortacji apostolskiej *Sacramentum Caritatis*, gdzie podkreślił, że ze względu na wagę słowa Bożego, rodzi się konieczność poprawienia jakości homilii. Jest ona „częścią czynności liturgicznej” (nr 46) i ma na celu pomóc w pełnym zrozumieniu i oddziaływaniu słowa Boga na życie wiernych. Papież podkreślił, że szafarze winni dokładnie przygotowywać homilię, opierając się na znajomości Biblii. Zdaniem papieża kaznodzieje powinni unikać homilii, które są ogólne i abstrakcyjne (por. tamże).

Książka pt. *W nurcie odnowy przepowiadania homilijnego – formy przekazu Słowa Bożego* jest próbą pokazania różnych form słowa, przez które Bóg wychodzi do człowieka. W założeniu redaktorów i autorów ma stać się ona przyczynkiem do nakreślenia nowego horyzontu chrześcijańskiego kaznodziejstwa w XXI wieku. Zebrane w niej artykuły są owocem prac i refleksji uczestników Sympozjum homiletycznego, które zostało zorganizowane w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Franciszkanów w Łodzi Łagiewnikach w dniach 15-16 października 2010 r.

Prezentowaną publikację otwiera przedmowa o. Ignacego Kosmany, następnie został zamieszczony program sympozjum oraz słowo wstępne *Na początku było Słowo*,

a potem...? autorstwa o. Ignacego Kosmana, w którym wyjaśnia naturę Słowa i przedstawia cele zorganizowanego sympozjum. Następnie zamieszczony został tekst homilii na rozpoczęcie sympozjum *Słowo – znajomość i odpowiedzialność*.

Pierwszy artykuł omawianej publikacji jest autorstwa ks. prof. dr hab. Władysława Głowy, kierownika Katedry Homiletyki Fundamentalnej KUL. Tekst ten nosi tytuł *Komunikaty niewerbalne kaznodziei podczas posługi Słowa*. Został on podzielony na trzy części. W pierwszej autor wyjaśnia definicję komunikacji niewerbalnej oraz jej znaczenie oraz funkcje, w drugiej podkreśla, że kaznodzieja jest komunikatem niewerbalnym, natomiast w ostatniej części omawia nośniki komunikatów niewerbalnych u kaznodziei: wygląd fizyczny, ekspresja twarzy, zachowanie wzrokowe, komunikacja ciałem – mowa, komunikacja przy wykorzystaniu czasu i przestrzeni, dotyk oraz komunikacja wokalna.

Kolejny artykuł, zatytułowany *Słuchacze Bożego Słowa w Kościele w Polsce*, został napisany przez tego samego autora. Prezentuje on czytelnikowi kilka grup słuchaczy Bożego słowa, odsłaniając dużo pozytywnych ich cech i przymiotów. Ks. Głowa podkreśla jednak, że kaznodzieja powinien się solidnie przygotowywać do każdej homilii, gdyż jest reprezentantem Chrystusa, wychodząc na ambonę reprezentuje Słowo, które jest Drogą i Prawdą. Powinien on być przede wszystkim dobrym słuchaczem Bożego słowa.

O. dr Ignacy Kosmana w artykule *Pieśni o św. Maksymilianie jako źródło kaznodziejские* dokonuje analizy wybranych pieśni poświęconych osobie o. Maksymiliana Marii Kolbego, ukazał zarówno pozytywne, jak i negatywne przykłady przepowiadania przez pieśni kościelne i piosenki religijne. Autor podkreśla, że stanowią one ważne źródło i tworzywo kaznodziejskiego przepowiadania, z których kaznodzieje nie powinni rezygnować.

W kolejnym artykule, zatytułowanym *Kaznodziejska twórczość o. Apoloniusza Żynela OFMConv (1914-1987)*, o. dr Ignacy Kosmana ukazuje postać tego franciszkanina jako wzór dla współczesnych głosicieli słowa Bożego. Ojciec Żynel uczynił kaznodziejstwo ośrodkiem swego kapłaństwa. Głównym źródłem inspiracji do kazań były dlań teksty święte oraz otaczający świat i zdarzenia. Autor zaprezentował również w dołączonym aneksie imponujący dorobek kaznodziejski franciszkanina.

Bonawenturiańską wizję kaznodziei przedstawił następnie o. dr Jerzy Łopata. Autor przedstawił najważniejsze elementy nauczania Doktora Serafickiego. Bonawentura położył duży nacisk na odpowiednią formację intelektualną przyszłych kaznodziejów, ale także zagadnienie przykładu ich życia. Wskazał też na trzy konieczne cechy, które powinien mieć każdy kaznodzieja: szczodrość umysłu, zwięzłość w mówieniu oraz pożytek słuchających tego słowa. Zdaniem Bonawentury głoszący słowo Boże powinien być wyczulony na swoje audytorium, do którego przemawia, oraz powinien znać bardzo dobrze doktrynę katolicką.

O. prof. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski w artykule *Kaznodzieje franciszkańscy, których spotkałem*, dzieli się bardzo osobistymi wspomnieniami

o kaznodziejach z Zakonu Ojców Franciszkanów. Zdaniem autora powinni oni być dla współczesnych kaznodziejów wzorami do naśladowania. O. Napiórkowski podzielił swój tekst na dwie zasadnicze części – w pierwszej opisał sześciu starszych kaznodziejów, w drugiej zaś dwunastu młodszych franciszkanów, których znał osobiście. Następnie został umieszczony aneks stworzony przez dr Annę Kulczycką-Faszczołą, w którym zaprezentowała kazania Kasjana Korczyńskiego oraz jego pozakaznodziejские dzieła.

Kolejny artykuł, zatytułowany *Kaznodziejstwo chrześcijańskie na horyzoncie XXI wieku*, jest autorstwa pani mgr Anny Osławskiej. Autorka na wstępie podkreśla, że współcześni słuchacze czują niedosyt, słuchając homilii. Zdaniem pani Osławskiej współczesny kaznodzieja, przepowiadając słowo Boże, powinien korzystać z nowych form ewangelizacji, aby dotrzeć do człowieka, który jest tak często zagubiony we współczesnym świecie.

Ks. dr Leszek Pintał, adiunkt Katedry Homiletyki Fundamentalnej KUL i współredaktor książki, w artykule zatytułowanym *Literatura piękna w sferze zainteresowań przepowiadania homilijnego* ukazał, że zarówno literatura, jak i sztuka mogą przyczynić się do wzbogacenia kościelnego przepowiadania, podnieść jego wartość. Zdaniem autora literatura powinna znaleźć się w przestrzeni tworzywa homiletycznego, gdyż dopełnia ona zasadnicze źródła przepowiadania, którymi są: Pismo Święte, Tradycja i liturgia. Odpowiednie zharmonizowanie literatury z tekstem homilii może ułatwić dotarcie z orędziem zbawienia do współczesnego człowieka, często przeżywającego kryzys wiary. Dlatego też, według ks. dr. Pintala, homileci polscy powinni czerpać jak najobszerniej z ogromnych pokładów literatury i sztuki.

Pracę zamyka artykuł dr. Michała Wyrostkiewicza, adiunkta Katedry Homiletyki Fundamentalnej KUL, wykładowcę m.in. katolickiej nauki społecznej oraz społecznych uwarunkowań przepowiadania (dla doktorantów kierunku homiletyka), pt. *Polityka na ambonie*. Autor podkreśla na wstępie, że problem „polityki na ambonie”, „wtrącania się” do niej przez duchownych oraz potrzeby oddzielenia Kościoła od państwa są kwestiami dyskutowanymi od średniowiecza, mimo to jednak są bardzo aktualne we współczesnym świecie i budzą wiele emocji. Autor postawił sobie za cel ponowne zagłębienie się w te kwestie. Dr Wyrostkiewicz swoją uwagę skierował na to, jak kaznodzieja powinien odnosić się do kwestii polityki oraz czego nie powinien się dopuszczać.

Mimo że publikacja pt. *W nurcie odnowy przepowiadania homilijnego – formy przekazu Słowa Bożego* ma wielu autorów i teksty są zróżnicowane pod względem treściowym, to jednak dzięki zabiegom redaktorskim jest przejrzysta i poprawna od strony formalnej. Dobór artykułów jest interesujący i logiczny. Autorzy omawianych publikacji w umiejętny i twórczy sposób sięgają do myśli Pisma Świętego, tak Starego, jak i Nowego Testamentu, które stanowi fundament wszelkiej refleksji teologicznej, oraz do Tradycji i wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Warto również podkreślić, że książka ma jasny plan, który jest adekwatny do tytułu. Pub-

likację tę warto polecić kaznodziejom – może być ona dla nich swego rodzaju pomocą i wskazówką, jak przygotować homilie. Może okazać się okazać pomocna również dla alumnów seminariów duchownych, którzy przygotowują się do głoszenia homilii. Prezentowana publikacja bez wątpienia wnosi niemały wkład we współczesną homiletykę.

Ewelina Bal

doktorantka na Wydziale Teologii KUL

Ks. Stanisław Araszczuk. *Mistagogia liturgiczna i jej korelacja z dokumentem „Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce”*. Wrocław: Wyd. Papieskiego Wydziału Teologicznego 2012. Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu – Rozprawy Naukowe t. 88. ISBN: 978-83-7454-199-2.

W dyskusji nad formacją liturgiczną i kształtem nauczania religii i katechezy parafialnej warto podejmować zagadnienia fundamentalne, bez których trudno mówić o działalności katechetycznej i duszpasterskiej. Pojawiające się coraz częściej krytyczne wypowiedzi pod adresem nauczania religii katolickiej w polskiej szkole publicznej są, z jednej strony, wyrazem dojrzewającej świadomości o jej ograniczonych możliwościach udziału w procesie przekazywania i wychowania wiary, z drugiej – wywołują konieczność i pilność podjęcia czy też powrotu do kwestii związanych z katechetyczną funkcją parafii. Katecheza szkolna staje wobec wyzwania, jakim jest wychowanie do owocnego i aktywnego udziału w liturgii oraz życiu Kościoła. W takiej sytuacji praca ks. Stanisława Araszczuka stanowi ważną propozycję dla dynamizacji duszpasterstwa parafialnego opartego w znacznej mierze na mistagogii liturgicznej.

Potrzebę mistagogii liturgicznej ukazuje zmniejszająca się frekwencja dzieci i młodzieży na niedzielnej Eucharystii. W wielu wypadkach parafialne sale katechetyczne pozamykano lub przeznaczono na inne cele. Nie zaproponowano dzieciom i młodzieży nic, co wiązałyby ich ze wspólnotą parafialną, i to własną, a nie tą, na której terenie jest szkoła. Ta sytuacja uświadamia potrzebę głębszej refleksji nad dynamizacją duszpasterstwa liturgicznego.

Wychowanie liturgiczne, podobnie jak każda forma działalności katechetycznej i duszpasterskiej, bazuje na wytycznych zapisanych w dokumentach Kościoła. Zalicza się do nich znowelizowany tekst *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, zatwierdzony 8 marca 2010 r. podczas 351 zebrania plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie. Dokument ten programuje zarówno nauczanie religii w szkole, jak i duszpasterstwo katechetyczne w parafii.

Ks. Stanisław Araszczuk, poszukując nowych dróg realizacji formacji liturgicznej i łącząc je z programem katechetycznym, wskazuje na związek działań katechetycznych